

Чернявський О.П.

доктор економічних наук, професор, професор кафедри
економіки та моделювання ринкових відносин

Войтенко В.В.

старший викладач кафедри економіки та
моделювання ринкових відносин

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

ХАРАКТЕРИСТИКА КРЕДИТНО-ГРОШОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Одним з найважливіших елементів макроекономічного регулювання є кредитно-грошові інструменти. Регулюючи грошову масу, впливаючи на процеси, що відбуваються на грошовому ринку, держава може впливати на ступінь ділової активності суб'єктів господарювання, загальний рівень цін, стан зайнятості в національній економіці.

«Ми можемо далеко просунути в розумінні світової капіталістичної системи, зрозумівши роль, яку відіграють у ній гроші», - сказав Дж. Сорос. Спробуємо і ми дослідити та зрозуміти роль, яку грають в економіці гроші і як саме, через кредитно-грошові важелі, держава може і повинна регулювати процеси, що відбуваються в економіці.

У процесі купівлі-продажу товарів, надання послуг та задоволення різного роду зобов'язань у грошовій формі виникають розрахунки і платежі. Сукупність усіх грошових платежів утворює грошовий оборот. Платіжний оборот - це процес руху засобів платежу прийнятого в країні. Він включає в себе не тільки рух грошей як засобів платежу в готівковому та безготівковому оборотах, але і рух інших засобів платежу, а саме, чеків, депозитних сертифікатів, векселів та ін. Грошовий обіг є складовою частиною платіжного обороту. Грошовий обіг, що включає оборот готівки, у свою чергу, є складовою частиною грошового обороту. Звернення грошових знаків передбачає їх постійний перехід від одних юридичних або фізичних осіб до інших.

Грошовий оборот складається з окремих каналів руху грошей між центральним банком і комерційними банками; між комерційними банками; між підприємствами; між банками та підприємствами; між банками і населенням; між фізичними особами і так далі. По кожному з цих каналів гроші здійснюють

зустрічний рух.

У дослідженнях присвячених грошовому обігу, грошовим потокам відводиться значна роль. Тому що, грошові потоки не просто обслуговують здійснення господарської діяльності підприємств і організацій та держави в цілому, але ефективно управління грошовими потоками забезпечує фінансову рівновагу, є тим важелем, який забезпечує прискорення обігу капіталів. Від інтенсивності та структури грошових потоків залежить нормальне функціонування економіки в цілому.

Суспільство прагне максимально забезпечити себе все більшою кількістю товарів і послуг, проте досягаються результати є нестабільними і тоді держава проводить заходи, спрямовані на стабілізацію економічних процесів. Основними інструментами стабілізації є фіскальне (податково-бюджетне) і монетарне (кредитно-грошове) регулювання.

Монетарне регулювання має на увазі вплив на стан національної економіки, рівень ділової активності в країні за допомогою державного контролю над грошовим обігом. Для цього Національний банк України має ряд інструментів, а саме: зміна облікової ставки, зміна резервної норми і проведення операцій на відкритому ринку.

Національний банк кредитує комерційні банки, видає їм позики під відсоток. Облікова ставка - це процентна ставка з позик, які НБУ видає комерційним банкам. Підвищення облікової ставки НБУ буде стимулювати скорочення позик, в результаті відбудеться обмеження грошової пропозиції та стримування інфляції. Зниження облікової ставки робить кредитні гроші більш доступними, це є стимулом для підвищення ділової активності, зростання виробництва, створення нових робочих місць.

Резервна норма - це обов'язковий резерв платіжних засобів, який повинні мати комерційні банки по відношенню до суми прийнятих вкладів, вона встановлюється НБУ. Ці платіжні кошти не можуть бути використані комерційними банками для кредитування. Збільшуючи резервну норму НБУ обмежує грошові пропозиції, тим самим знижує рівень інфляції. Зменшуючи резервну норму - розширює грошову пропозицію і збільшує ділову активність суб'єктів економіки.

Операціями на відкритому ринку називаються операції держави з купівлі та продажу своїх цінних паперів, зокрема державних облігацій. Коли держава купує цінні папери, вона здійснює грошові виплати і, тим самим збільшує грошову пропозицію, збільшуються кредитні ресурси комерційних банків. Якщо держава продає цінні папери, то зменшується грошова пропозиція, тому що знижується потенціал кредитування у комерційних банків.

Які ж цілі переслідує держава, застосовуючи монетарне регулювання економіки? Якщо держава прагне обмежити інфляцію, то здійснює рестриктивну кредитно-грошову політику, інакше кажучи, «політику дорогих грошей». Вона підвищує облікову ставку, збільшує резервну норму, скорочує інвестиційні витрати і тим самим, зменшує сукупний попит і знижує інфляцію. Але при цьому знижується ділова активність і зростає безробіття.

Якщо держава прагне збільшити ділову активність, то проводить

експансіоністську політику, тобто «політику дешевих грошей». При цьому знижуються процентні ставки і резервні норми, збільшується сукупний попит, створюються нові робочі місця, але «політика дешевих грошей» несе в собі загрозу прискорення інфляції.

При всій відмінності в підходах і оцінках більшість економістів сходяться у тому, що кредитно-грошова політика є невід'ємною частиною національної стабілізаційної політики, а разом з фіскальними регуляторами становлять основу сучасного макроекономічного регулювання.